

अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांना प्रशिक्षित
करण्यासाठी सुरु असलेली पत्राद्वारा
प्रशिक्षण योजना बंद करणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन निर्णय क्रमांक -अशिसे-२०१५/प्र.क्र.१४८/टीएनटी-१
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक १४ सप्टेंबर, २०१७

वाचा:-

- १) शिक्षण विभाग शासन निर्णय क्र. सीच्छीटी-१०७३/८३३४-डब्ल्यु, सचिवालय अँनेक्स, मुंबई,
दिनांक ४ ऑक्टोबर, १९७३
- २) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्र. अशिसे-२०१५/प्र.क्र.१४८/टीएनटी-१, मंत्रालय,
मुंबई, दि.०९.०२.२०१६
- ३) भारत सरकार, मानव संसाधन विकास मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे कडील पत्र क्र. डीओ नं. १७-२ /
२०१७-ईझ/१७, दि. ०३.०८.२०१७
- ४) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन पत्र क्र. राप्रधो-४२१७/(प्रकरण क्र. ८०/२०१७)/प्रशिक्षण
दिनांक १४ ऑगस्ट, २०१७
- ५) संचालक, महाराष्ट्र विद्या प्राधिकरण, पुणे यांचे पत्र क्र. मराविप्रा/प्रपयो/प्रवेश/२९२०/२०१७,
दिनांक १४.०८.२०१७
- ६) संचालक, महाराष्ट्र विद्या प्राधिकरण, पुणे यांचे पत्र क्र. एमएए/पोस्टसीसीयू/२०१७,
दि. २८.०८.२०१७
- ७) उपसचिव (टीझ), शालेय शिक्षण आणि साक्षरता विभाग, मानव संसाधन विकास मंत्रालय,
नवी दिल्ली, दिनांक ५ सप्टेंबर, २०१७

प्रस्तावना:-

राज्यामध्ये अप्रशिक्षित शिक्षकांची मोठ्या प्रमाणात कमतरता असल्यामुळे संदर्भ क्र.१ च्या शासन निर्णयाद्वारे इयत्ता १० वी उत्तीर्ण या शैक्षणिक अर्हतेवर नियुक्त केलेल्या अप्रशिक्षित शिक्षकांसाठी त्यांनी सेवेत रुजु झाल्यानंतर पहिल्या चार वर्षामध्ये सेवांतर्गत प्रशिक्षणाद्वारे प्रशिक्षित होवून डी.एड हा अभ्यासक्रम पुर्ण करण्यासाठी पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजना सुरु करण्यात आली होती.

सेवेत असलेल्या या अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांना प्रशिक्षित करण्यासाठी विविध कारणामुळे वेळोवेळी मुदतवाढ देवून वरील संदर्भ क्रमांक २ नुसार सदर मुदतवाढ दिनांक २८ फेब्रुवारी, २०१९ पर्यंत देण्यात आली

आहे. बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ कलम २३ (२) नुसार सर्व अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांनी सदर अधिनियम अस्तित्वात आल्यापासून पाच वर्षांच्या आत प्रशिक्षित होणे आवश्यक होते.

सन २०१७ च्या संसदेच्या पावसाळी अधिवेशनामध्ये या कलमामध्ये दुरुस्ती होवून अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांनी प्रशिक्षित होण्याची अंतिम मुदत अधिसूचनेद्वारे दिनांक ३१.०३.२०१९ पर्यंत निश्चित केलेली आहे.

संदर्भ क्रमांक ३ केंद्र शासनाच्या पत्रानुसार अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांना दिनांक ३१.०३.२०१९ पर्यंत प्रशिक्षित होण्यासाठी राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयी शिक्षा संस्थान (National Institute of Open Schooling (NIOS) अंतर्गत अर्ज करण्यासाठी सुविधा दिलेली आहे. यामुळे अप्रशिक्षित शिक्षकांना प्रशिक्षित होण्यासाठी केवळ राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयी शिक्षा संस्थान (National Institute of Open Schooling (NIOS)) मार्फत डी.एल.एड. (D.El.Ed) होणे अनिवार्य आहे.

भारत सरकारच्या संबंधित अधिकाऱ्यांशी चर्चा करून राज्यातील पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजना सुरु ठेवण्याच्या संदर्भात शासनाच्या संदर्भित क्र.४ च्या पत्राद्वारे सर्व क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांना पुढीलप्रमाणे सूचना दिल्या होत्या:-

अ) राज्यात सध्या अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांना सेवांतर्गत प्रशिक्षण देवून डी.एल.एड. ही पदविका परीक्षेस बसण्यासाठी पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजना कार्यान्वित आहे. या योजनेतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या शाळांमधील अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षक, मान्यताप्राप्त अनुदानित प्राथमिक, माध्यमिक शाळांमधील सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी मान्यता दिलेल्या सर्व अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांना सन २०१७ ते २०१९ या वर्षांच्या बँचसाठी प्रवेश देण्यात यावा. प्रवेश प्रक्रियेचे वेळापत्रक व त्याबाबतच्या सूचना महाराष्ट्र विद्या प्राधिकरणाने निर्गमित कराव्यात.

आ) राज्यातील सर्व व्यवस्थापनाच्या कायम विनाअनुदानित स्वयंअर्थसहायित शाळा (स्थापना व विनियमन) अधिनियम, २०१२ अंतर्गत परवानगी व मान्यता मिळालेलया सर्व माध्यमाच्या शाळांमधील अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांना National Institute of Open Schooling (NIOS) योजनेतर्गत डी.एल.एड. पदविका परीक्षेसाठी ऑनलाईन अर्ज करण्याबाबत सर्व संबंधितांना त्यांच्या शाळांच्या मुख्याध्यापकांमार्फत कळवावे.

. त्यानुसार पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजना व राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयी शिक्षा संस्था (National Institute of Open Schooling (NIOS)) अंतर्गत डी.एल.एड. पदविका परीक्षेसाठीच्या प्रशिक्षणाचे वेळापत्रक विहित करून दिले होते. तसेच वृत्तपत्रातुन जाहिर निवेदनही प्रसिद्ध केले होते.

भारत सरकारच्या संदर्भ क्रमांक ३ च्या पत्रानुसार तसेच दिनांक ०५.०९.२०१७ च्या ईमेल द्वारे प्राप्त उत्तरानुसार केवळ राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयी शिक्षा संस्थान (National Institute of Open Schooling (NIOS)) या केवळ एकाच संस्थेस ऑनलाईन डी.एल.एड. (D.El.Ed) कार्यक्रम राबविण्याचे अधिकार आहेत त्यामुळे सर्व

अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांनी केवळ राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयी शिक्षा संस्थान National Institute of Open Schooling (NIOS) मार्फत घेण्यात येणाऱ्या एकमेव ॲनलाईन कार्यक्रमाद्वारे दिनांक ३१.०३.२०१९ पर्यंत प्रशिक्षित होणे अनिवार्य असल्याने राज्यातील पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजना बंद करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय:-

बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ मधील कलम २३ (२) नुसार राज्यातील सर्व प्राथमिक शिक्षकांनी दिनांक ३१.०३.२०१९ पर्यंत प्रशिक्षित होणे अनिवार्य आहे.

केंद्र शासनाच्या निर्णयानुसार सर्व अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांनी केवळ राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयी शिक्षा संस्थान (National Institute of Open Schooling (NIOS)) यांचेमार्फत ॲनलाईन डी.एल.एड. (D.EI.Ed) पदविका प्राप्त करणे अनिवार्य आहे. त्यामुळे सद्यस्थितीत राज्यात अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांना प्रशिक्षण देण्यासाठी सुरु असलेली “पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजना” सुरु ठेवण्याची आवश्यकता दिसून येत नाही. यास्तव सदर पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजनेद्वारे सन २०१७-१८ पासून प्रवेश देणे बंद करण्यात येत आहे. सन २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षाकरीता द्वितीय वर्ष चालू असलेल्या शिक्षकांचे सत्र या शैक्षणिक वर्षाकरीता चालू राहील.

ज्या अप्रशिक्षित प्राथमिक शिक्षकांनी पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजनेमध्ये सन २०१७-१८ या वर्षासाठी प्रथम वर्षाकरीता अर्ज केला आहे, अशा शिक्षकांनी राष्ट्रीय मुक्त विद्यालयी शिक्षा संस्थान (National Institute of Open Schooling (NIOS)) च्या www.nios.ac.in या संकेतस्थळावर जाऊन NIOS-D.EI.Ed for untrained teachers येथे किलक करून डी.एल.एड. (D.EI.Ed) पदविका परीक्षेसाठी **दिनांक १५.०९.२०१७ पूर्वी अर्ज करावेत.** या सर्व शिक्षकांचे सन २०१७-१८ या वर्षासाठी पत्राद्वारा प्रशिक्षण योजनेकरीता प्राप्त झालेले अर्ज रद्द करण्यात येत आहेत.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०१७०९१४१८३१३५३८२१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सं.द. माने)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई

- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
- ३) मा. मंत्री (शालेय शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव
- ४) मा. मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव
- ५) मा. राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव
- ६) मा. विधान सभा/विधान परिषद सदस्य (सर्व), विधान भवन मुंबई
- ७) मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
- ८) मा.प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय,मुंबई
- ९) आयुक्त, शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १०)आयुक्त, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, पुणे.
- ११)आयुक्त, समाज कल्याण विभाग, पुणे.
- १२)आयुक्त, अपंग कल्याण विभाग, पुणे.
- १३)आयुक्त, आदिवासी कल्याण विभाग, नाशिक.
- १४)शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक),महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १५)शिक्षण संचालक (प्राथमिक) महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १६)संचालक,महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद,पुणे
- १७)संचालक, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, पुणे.
- १८)सर्व प्रकल्प अधिकारी, आदिवासी एकात्मिक विकास प्रकल्प.
- १९)आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
- २०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- २१)मुख्य अधिकारी, नगर पालिका/नगरपरिषद (सर्व)
- २२)सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक,
- २३)सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/माध्यमिक),महाराष्ट्र राज्य,पुणे.
- २४)शिक्षण निरिक्षक (पश्चिम, उत्तर , दक्षिण), बृहन्मुंबई
- २५)प्रशासन अधिकारी, मनपा / नपा /नप (सर्व)
- २६) निवड नस्ती (टिएनटी-१)